

Τοποθέτηση κατά την 1η διαδικτυακή συνεδρίαση της Περιφερειακής Επιτροπής Διαβούλευσης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για το Περιφερειακό Σχέδιο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΠεΣΠΚΑ)

Αθανάσιος Πετρόπουλος

Πρόεδρος Γεωτεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας

Παράρτημα Πελοποννήσου & Δυτικής Στερεάς Ελλάδας

Διαβάζοντας προσεκτικά το σύνολο των εγγράφων που μας στάλθηκαν και σύμφωνα με τις τοποθετήσεις των εκπροσώπων του ΓΕΩΤ.Ε.Ε. στις εκδηλώσεις διαβούλευσης, Καθηγητών του Πανεπιστημίου Πατρών κ. Σκούρα, κ. Κατσέλη και κ. Δεπούνη, των Γεωπόνων κας. Μαρίας Μποτσέτου, κ. Βαγγέλη Γατσέλη, κ. Γεώργιου Μικαίογλου και της Γεωλόγου κας. Μαριλέτας Κυριακοπούλου,

μπορώ να εκφράσω την άποψη πως η μελέτη είναι ικανοποιητικά αναπτυγμένη.

Ο Καθηγητής Ιχθυολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών κ. Κατσέλης, ως εκπρόσωπός μας στη συνάντηση της Αιτ/νίας κατέθεσε συγκεκριμένες προτάσεις που αφορούσαν στον τομέα της αλιείας και συγκεκριμένα προτάσεις για τη λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου. Με χαρά διαπιστώσαμε ότι στο Παράρτημα 3 της μελέτης, οι περισσότερες παρατηρήσεις μας υιοθετήθηκαν από τους μελετητές:

Σε αυτές τις προτάσεις:

Προτάθηκε η αλιεία της λιμνοθάλασσας να μεταφερθεί στον τομέα της βιοποικιλότητας-οικοσυστημάτων, δεδομένου ότι σχετίζεται με τη λειτουργία της λιμνοθάλασσας.

Προτάθηκε, το Μέτρο 3.3.1 που σχετίζεται με την παρακολούθηση των χωροκατακτητικών ειδών, να αναφέρεται και στα θαλάσσια οικοσυστήματα. Απάντηση θετική.

Σχολιάστηκε η ανάγκη προστασίας των λουρονησίδων και επισημάνθηκε ότι δεν είναι σημαντική μόνο η λουρονησίδα του Κοτυχίου. Απάντηση θετική.

Για το Μέτρο 4.1.3 που αφορά στη χαρτογράφηση μετακίνησης ιχθυοπληθυσμών, προτάθηκε να αναδιατυπωθεί ή ακόμα και να παραλειφθεί.

Για το «Μέτρο 4.3.2 Τεχνικοοικονομική μελέτη για την αξιολόγηση επάρκειας των έργων προστασίας αλιευτικών λιμένων και καταφυγίων από ακραία κλιματικά φαινόμενα» προτάθηκε η προσθήκη έργων στους ιχθυοφραγμούς για την προστασία της λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου.

Δημιουργία μηχανισμού παροχής αποζημιώσεων σε περίπτωση απώλειας εισοδήματος λόγω ακραίων καιρικών φαινομένων.

Ωστόσο, στο τμήμα της μελέτης που αφορά στον τομέα της γεωργίας θα μπορούσα να συνεισφέρω περισσότερο λόγω ιδιότητας.

1. Στην Ελλάδα και στον τομέα της αγροτικής και δασικής παραγωγής υπάρχει ήδη μια συσσωρευμένη εμπειρία από διαχείριση προγραμμάτων και μέτρων μετριασμού και προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή.

Ενδεικτικά για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, αναφέρουμε τα μέτρα της περιοχής εστίασης 5A του ΠΑΑ για την μετατροπή αρδευτικών συστημάτων (δημόσιων και ιδιωτικών) σε πιο αποτελεσματικές τεχνολογίες, της περιοχής εστίασης 5B του ΠΑΑ για την αποτελεσματικότερη χρήση της ενέργειας που είναι μέτρο ταυτόχρονα μετριασμού και προσαρμογής, της περιοχής εστίασης 5Γ του ΠΑΑ για την παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, επίσης μέτρο προσαρμογής και μετριασμού, μέτρα αποκατάστασης των υποβαθμισμένων ή κατεστραμμένων δασών στην περιοχή εστίασης 4 του ΠΑΑ. Αμιγή μέτρα μετριασμού της κλιματικής αλλαγής, που όμως δεν αφορούν στην παρούσα μελέτη, έχουν ενεργοποιηθεί στις περιοχές εστίασης 5Δ (διαχείριση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και αμμωνίας) και 5Ε και 4 (δέσμευση άνθρακα στα εδάφη και ενίσχυση του κεφαλαίου LULUCF).

Όλα αυτά τα μέτρα είχαν από μηδενικό μέχρι πολύ μικρό βαθμό υιοθέτησης και επιτυχίας.

Παρ' όλα αυτά, περιλαμβάνονται στην παρούσα μελέτη ως προτεινόμενα και ενδεδειγμένα μέτρα μετριασμού.

Για παράδειγμα, τα αντίστοιχα μέτρα που περιλαμβάνονται στη Δράση 1.4 (Μέτρα 1.4.4 και 1.4.5) έχουν ήδη σχεδόν μηδενική υιοθέτηση στο ΠΑΑ 2014-2020.

Η μελέτη θα μπορούσε να αναφερθεί (και να αναλύσει) στην μέχρι σήμερα εμπειρία από μέτρα προσαρμογής και να εξετάσει (ή να προτείνει να εξετασθούν) τους παράγοντες που εμποδίζουν την υιοθέτηση των προτεινόμενων μέτρων,

να προτείνει διορθώσεις ή

να προτείνει να εξετασθούν καινούργια μέτρα που έχουν υιοθετηθεί από άλλες Ευρωπαϊκές γεωργικές οικονομίες και βασίζονται κυρίως στα επιτυχηανόμενα αποτελέσματα (results-based incentives) .

2. Για την ΠΔΕ, η κτηνοτροφία και η διαχείριση βοσκοτόπων είναι σημαντικοί τομείς. Από τη μελέτη απουσιάζει η δραστηριότητα της κτηνοτροφίας και η διαχείριση βοσκοτόπων. Στο Εθνικό Σχέδιο η κτηνοτροφία απασχολεί ξεχωριστή Δράση (Δράση 4), ενώ η διαχείριση βοσκοτόπων εξετάζεται στη Δράση 5.4 του Εθνικού Σχεδίου.

3. Η κλιματική αλλαγή θα έχει επιπτώσεις στις ζώνες εξάπλωσης (βιογεωγραφία) των καλλιεργειών και στην παραγωγικότητά τους.

Μελέτες στην Ελλάδα δείχνουν ότι σε κάποιες γεωγραφικές ζώνες που περιλαμβάνουν την ΠΔΕ, συγκεκριμένες ετήσιες καλλιέργειες θα παρουσιάσουν

μικρή έως μέτρια αύξηση στην παραγωγικότητά τους με συνακόλουθη αύξηση στη ζήτηση για εισροές σε νερό, λίπανση και φυτοπροστασία.

Δράσεις και μέτρα για την προσαρμογή σε αυτές τις επιπτώσεις δεν εξετάζονται από τη μελέτη.

4. Δράσεις όπως η Γεωργία Ακριβείας, η ολοκληρωμένη διαχείριση ξενιστών και η Βιολογική Γεωργία δεν είναι απλές «καλλιεργητικές πρακτικές» αλλά καλλιεργητικά συστήματα που αποτελούν πυλώνες όλων των στρατηγικών προσαρμογής της γεωργίας, κυρίως της ΕΕ, του ΟΟΣΑ (Green Growth) και των ΗΕ.

5. Ακόμη και οι απλές καλλιεργητικές πρακτικές μπορεί να εξειδικευθούν σε πρακτικές που αφορούν στην άρωση (σωστότερα στη μη άρωση ή τον περιορισμό της), την κάλυψη των αγρών με χειμερινές καλλιέργειες και πολλά άλλα.

Είναι πολλές καλλιεργητικές πρακτικές που ήδη περιλαμβάνονται στην πολλαπλή συμμόρφωση για την οποία επίσης δεν υπάρχει αναφορά στη μελέτη, παρά το γεγονός ότι είναι η βάση (αιρεσιμότητα) της περιβαλλοντικής και κλιματικής συμπεριφοράς γεωργών και κτηνοτρόφων.

6. Υπάρχει μια πληθώρα μελετών (από το 2005 και μετά) που αναφέρεται στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στη γεωργία καθώς και πολλά πειραματικά αποτελέσματα ποικιλιών ανθεκτικών σε υψηλότερες θερμοκρασίες και ξηρικές συνθήκες.

7. Ο νέος προγραμματισμός της ΚΑΠ με τη συνένωση των Πυλώνων I και II σε ένα ενιαίο και κοινό πρόγραμμα προσφέρει νέες δυνατότητες για την συντονισμένη διαχείριση μέτρων προσαρμογής στη γεωργία-κτηνοτροφία. Η ΠΔΕ μπορεί να επηρεάσει τη διαμόρφωση των εθνικών μέτρων συμμετέχοντας ενεργά στις διαδικασίες κατάρτισης του σχεδίου αλλά μπορεί και να προετοιμάσει τα έργα που θα προτείνει προς ένταξη στην ενδεχόμενη εκχώρηση των εθνικών μέτρων στις περιφέρειες.

8. Εκτός των Ευρωπαϊκών προγραμμάτων ενίσχυσης της έρευνας, που σωστά αναφέρονται από την μελέτη, υπάρχει μία πληθώρα εθνικών προγραμμάτων (π.χ. Ερευνώ-Καινοτομώ, κ.λπ.) στήριξης της έρευνας και κυρίως το Μέτρο 16 του ΠΑΑ για τη συνεργασία σε καινοτόμες λύσεις που δεν αφορά στην έρευνα αλλά στην εφαρμογή της καινοτομίας για την επίλυση γεωργικών και κτηνοτροφικών προβλημάτων και θεμάτων παραγωγής τροφίμων. Η ΠΔΕ θα πρέπει ενεργά να προσφέρει την στήριξή της είτε ως εταίρος είτε ως δυνητικός χρήστης των αποτελεσμάτων της έρευνας.

9. Η μελέτη προτείνει την ευαισθητοποίηση και την μεταφορά πληροφορίας για την κλιματική αλλαγή στους γεωργούς και τον κόσμο της υπαίθρου. Η χώρα δεν έχει σύστημα παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών (Farm Advisory System) το δε σύστημα γεωργικών εφαρμογών έχει περιορισθεί σημαντικά. Με ποιο τρόπο μπορεί να υλοποιηθεί μια τέτοια δράση;

10. Η κλιματική αλλαγή θα έχει επίπτωση στις ενεργειακές ανάγκες της γεωργίας και κτηνοτροφίας στην ΠΔΕ. Οι ενεργοβόρες γεωργικές δραστηριότητες είναι τα θερμοκήπια, η άρδευση και η ψύξη του γάλακτος στη σταβλισμένη κτηνοτροφία. Ποια θα πρέπει να είναι η στρατηγική ενεργειακής προσαρμογής της γεωργίας και κτηνοτροφίας;

11. Η κλιματική αλλαγή θα έχει, συνολικά, αρνητικές επιπτώσεις στη γεωργική και κτηνοτροφική παραγωγή. Παρ' όλα αυτά θα δημιουργήσει και ευκαιρίες. Αύξηση στη ζήτηση για τρόφιμα, νέες καλλιέργειες, αυξημένες αποδόσεις σε συμβατικές καλλιέργειες, απώλεια παραδοσιακών αγορών από ανταγωνιστικές χώρες, κ.λ.π.. Πως εντάσσονται αυτές οι ευκαιρίες σε μία στρατηγική μετριασμού;